

معرفی مدرسه ماندگار شهر اصفهان

دبیرستان ماندگار صارمیه

● بیتا مهدی*

اشاره

با عنایت به مصوبه چگونگی اداره مدارس ماندگار مصوب جلسه ۷۲۵ شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۱۳۸۴/۴/۲۸، شورای عالی با تصویب آن دسته از مدارسی که از قدمت تاریخی و سوابق درخشان علمی، آموزشی و فرهنگی در سطح ملی یا استانی برخوردار هستند موافقت می‌کند. براساس مصوبه مذکور، به مدارس واجد شرایط برای کسب عنوان «ماندگار» این امکان داده خواهد شد تا با فراهم آوردن شرایط مناسب تحصیلی برای افراد مستعد و خلاق و استفاده بهینه از امکانات و زمینه‌های موجود، از تجارب ارزنده فارغ‌التحصیلان خود بهره‌مند و به‌عنوان الگویی مناسب و پیشرفته در زمینه‌های آموزشی و تربیتی به سایر واحدهای آموزشی معرفی شوند.

□ معرفی اجمالی دبیرستان ماندگار صارمیه

دبیرستان پسرانه صارمیه با مالکیت وقفی، در دوره متوسطه واقع در ناحیه دو استان اصفهان هست. نام قبلی این واحد آموزشی مدرسه متوسطه اصفهان بوده که اکنون با نام «ماندگار صارمیه» فعالیت می‌نماید. سال تأسیس این دبیرستان ۱۳۰۰ و قدمت بنای آن ۱۰۰ سال است. در قسمت سر در ورودی ساختمان و در قسمت‌هایی از راهروهای دبیرستان کاشی‌کاری‌هایی با خط نوشته‌های نستعلیق به چشم می‌خورد. این دبیرستان اولین مدرسه متوسطه اصفهان است.

□ تاریخچه

در سال ۱۳۰۰ خورشیدی این دبیرستان با نام مدرسه متوسطه اصفهان شروع به کار کرد و در بازسازی اخیر آن که در سال ۱۳۷۰ خورشیدی انجام گرفت،

* کارشناس شورای عالی آموزش و پرورش bitamahdi@yahoo.com

در آغاز وقف نامه
مدرسه متوسطه
اصفهان چنین
آمده است:
«مدرسه متوسطه
برای تحصیل
علوم مشروعه
متداوله متعارفه
در هر عصری
مخصوصاً مسائل
شرعیه و احکام
دینیّه با رعایت
قوانین و مقررات
وزارت معارف
دولت اسلامی در
هر عصری وقف
نمودند»

این دبیرستان با نام صارمیه به کار پرداخت. جالب اینجا است که بدانید هم‌اکنون برخی دبیران محترم این دبیرستان می‌گویند: ما هم در همین دبیرستان درس خوانده و ادامه تحصیل داده‌ایم.

دکتر کمال‌الدین جناب نیز در همین دبیرستان تحصیل نموده است. استاد دکتر کمال‌الدین جناب در سال ۱۲۸۷ خورشیدی در شهر اصفهان به دنیا آمد. پس از پایان تحصیلات ابتدایی، در دبیرستان صارمیه اصفهان ادامه تحصیل داد. این دبیرستان نخستین مدرسه متوسطه اصفهان بود که صارم‌الدوله، پسر ظل‌السلطان و نوه ناصرالدین‌شاه، آن را تأسیس کرده بود. مدیران مدرسه، شادروان ضیاء‌الدین جناب (آقای ضیاء) عموزاده کمال‌الدین و از دست پروردگان مرحوم میر سید علی جناب بود. این مدرسه، ساختمانی مناسب، سطحی وسیع، کارگاه‌های مجهز، برنامه‌ای پیشرفته و بالاتر از همه مدیری لایق داشت که شایسته‌ترین دبیران را از سراسر کشور جذب و به کار دعوت می‌کرد.

در آغاز وقف نامه مدرسه متوسطه اصفهان چنین آمده است: «مدرسه متوسطه برای تحصیل علوم مشروعه متداوله متعارفه در هر عصری مخصوصاً مسائل شرعیه و احکام دینیّه با رعایت قوانین و مقررات وزارت معارف دولت اسلامی در هر عصری وقف نمودند». این وقف‌نامه در ده بند تنظیم گردیده است که برای نمونه بند نخست و هشتم برای آگاهی عیناً نقل می‌گردد. «تولیت اعیان موقوفه مسطوره در هر عصری با حکومت اصفهان در همان عصر است و نظارت با اکبر اولاد ذکور مرحوم مبرور شاهزاده ظل‌السلطان (طاب ثراه) که مقیم در اصفهان باشد در هر عصری و با ریاست معارف اصفهان در هر زمان و مدیر مدرسه متوسطه مزبور است که کلیه اعمال و تصرفات منوط به استصواب آن‌هاست.» و در بند هشتم چنین آمده است: «مخارج حفظ اعیان از ترمیمات و تعمیرات مقدم بر سایر مخارج و شخص متولی و نظار در هر عصری باید نهایت مراقبت و مواظبت را داشته باشند که اعیان موقوفه مصون از انهدام و اندراس باشد و موجبات تعطیل مدرسه فراهم نشود.» همان‌گونه که از مفاد دو بند ذکرشده برمی‌آید، اصرار و ابرام واقف مبنی بر دقت مواظبت در هر عصری مبنی بر نظارت تولیت و مدیریت مدرسه جهت حفظ و جلوگیری از آسیب دیدن موقوفه و در صورت لزوم بر گسترش مکان‌های آموزشی برحسب نیاز مدرسه مورد انتظار بوده است. همچنین در مفاد وقف‌نامه چنین آمده است: «علاوه بر مدرسه متوسطه که در فضای خانه پدری بوده، جهت تأمین مخارج مدرسه، یک‌رشته قنات و منابع و مجاری آن موسوم به قنات محمودیه در بلوک برز رود به همراه شش‌دانگ یک باب آسیاب در کنار قنات مزبور با جمیع توابع و لواحق شرعی به انضمام کل دکاکین (مغازه‌ها) در اطراف و درون میدان بزرگ نقش‌جهان که مقرر گردیده همه‌ساله منافع و مداخل آن‌ها پس از وضع مخارج لازم به مصارف لازم مدرسه متوسطه مزبور از تعمیر و مرمت و حقوق اعضا با شروط مقرر ده‌گانه برسد.» واقف پس از تأسیس مدرسه متوسطه مدیریت آن را به ضیاء‌الدین جناب که از دانش‌آموخته‌های مجرب و توانای آن زمان بود سپرد و کتابخانه‌ای را با تعداد پانصد جلد کتاب

جهت استفاده دبیران و دانش‌آموزان وقف نمود و جهت آشنایی دبیران با مسائل روز تا چندین سال متوالی روزنامه‌های منتشره را جمع‌آوری و مجلد می‌کرد و هرازگاهی از محل درآمد وقف و شهریه، کتابخانه را گسترش می‌داد و با توجه به محل هزینه کرد کتاب از محل شهریه یا وقف، کتاب را به مهر مخصوص مهور می‌کردند.

دکتر جناب در تعریف دبیرستان صارمیه می‌گوید: مدرسه در محله الیاران، در کنار قبر بابا علمدار بود. وسعت مدرسه بیش از هفت هزار مترمربع بود. در میدان فوتبال مدرسه علاوه بر انواع ورزش‌ها، مشق نظامی هم داشتیم. رجبعلی‌خان ژیمناز معلم ورزش ما بود. بعضی روزها ما را به پادگان فرح‌آباد می‌برد تا با وسایل سنگین نظامی هم آشنا بشویم. در مدرسه آزمایشگاه و کارگاه داشتیم. با وسایل نقشه‌برداری و نقشه‌کشی و هواشناسی کار می‌کردیم. هر یک از دانش‌آموزان مسئولیتی داشت؛ برای مثال، اندازه‌گیری و ثبت دما، فشار رطوبت هوا در ساعات مختلف روز و رسم نمودار. وقتی به کلاس ششم رسیدیم معلم نداشتیم. ما هم دو نفر بیشتر نبودیم. من بودم و مرحوم حسین عریضی. درس‌های کلاس ششم را پیش خودمان خواندیم و امتحان دادیم و قبول شدیم. از مدیران معروف این دبیرستان می‌توان به مرحوم احمد آرام از نویسندگان و مترجمان بزرگ کشور اشاره نمود.

● عناوین واحد آموزشی: مدرسه متوسطه اصفهان، دبیرستان ماندگار صارمیه

● زیربنای فضاهای موجود: اکبر مسعود میرزا ملقب به صارم‌الدوله پس از چند سفر به اروپا و آشنایی با مراکز آموزشی آن کشورها پس از بازگشت به اصفهان در سال ۱۲۹۹ هجری شمسی برای نخستین بار با وقف باغ خانه بزرگ پدری خود به وسعت ۷۰۰۰ زرع مربع، بنیاد نخستین مدرسه توسطه را در این شهر بنا نهاد و این مدرسه متوسطه اصفهان جزو معدود مدارس ایران در آن زمان بود که دارای آزمایشگاهی مجهز با انبوهی از لوازم آزمایشگاهی، همچنین کارگاه برق، نجاری، نقشه‌کشی و هواشناسی بود. مدرسه میدان فوتبال بزرگ داشت و مربی ویژه برای آموزش ژیمناستیک به دانش‌آموزان پیش‌بینی کرده بود و برای ایجاد نشاط در دانش‌آموزان با آن‌ها موسیقی کار می‌کرد.

■ فارغ‌التحصیلان و شخصیت‌های برجسته واحد آموزشی:

۱. دکتر ضیاءالدین جناب: از پزشکان برجسته کشور
۲. احمد آرام: از نویسندگان و مترجمان برجسته کشور
۳. پروفیسور محمدتقی فاطمی: از فیزیکدانان برجسته کشور
۴. شهید دکتر بهشتی: ریاست قوه قضائیه و رئیس حزب جمهوری اسلامی
۵. شهید اژهای: نماینده محترم مجلس و عضو حزب جمهوری اسلامی

۶. آقای دکتر فولادگر: نماینده محترم مجلس شورای اسلامی
 ۷. آقای دکتر ساکت: از مدیران برجسته فوتبال کشور (باشگاه فولاد ماهان)
 ۷. دکتر تقی فاطمی: از فیزیکدانان برجسته کشور

● **رویدادهای مهم:** با توجه به وجود کارگاه نقشه کشی مستقر در مدرسه در سال ۱۳۰۶ هجری شمسی بنا به تقاضای شهرداری اصفهان، دانش‌آموزان سال پنجم و ششم با نظارت مدیر مؤلف به تهیه نقشه شهر اصفهان با مقیاس یک دویستم گردیدند و برای نخستین بار نقشه شهر اصفهان تهیه گردید.

□ مجوز ماندگاری:

دبیرستان فردوسی در ششصد و پنجاه و دومین جلسه کمیسیون معین شورای عالی تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۴ به‌عنوان مدرسه ماندگار شناخته شد.

منابع

- اطلاعات دریافت شده از اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان
- صرمیه بهشت جاوید، دکتر خداپار مختاری، ۱۳۹۹

